

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

เอกสารชั้นต้นที่ยังไม่ตีพิมพ์

ข้อเท็จจริงโครงการเขื่อนน้ำโจน (อัครสำเนา).

เขื่อนปากมูล การพัฒนาบนคราบน้ำตาประชาชน. อุบลราชธานี: คณะกรรมการรณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล (กคช.), ม.ป.ป. (อัครสำเนา).

เขื่อนปากมูล ข้อเท็จจริง ความเป็นมา คำถามและคำตอบ (เอกสารแปลจากรายงานธนาคารโลก) (อัครสำเนา).

เขื่อนเมืองกาญจนบุรี แผ่นดินไหวและผลกระทบโดยรอบ เอกสารเพื่อความเข้าใจอย่างแท้จริง และรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ตุลาคม 2529 (อัครสำเนา).

คณะกรรมการเพื่อพิจารณาผลกระทบด้านป่าไม้ สัตว์ป่าและการประมง. รายงานสรุปผลกระทบจากการก่อสร้างโครงการโรงไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน(เขื่อนน้ำโจน)ทางด้านป่าไม้ สัตว์ป่าและการประมง (มีนาคม 2531) (อัครสำเนา)

ชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี. สภาพข้อมูลเรื่องเขื่อนน้ำโจน (อัครสำเนา).

หยุดเถิด...เขื่อนน้ำโจน...ยังไม่ควรสร้าง เอกสารเผยแพร่เพื่อความเข้าใจอย่างแท้จริงและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ (กุมภาพันธ์ 2526) (อัครสำเนา).

เอกสารชั้นต้นที่ตีพิมพ์แล้ว

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. ตำนานเขื่อนปากมูล The Pak Mool Dam. กรุงเทพฯ: เนชั่นพับลิชชิ่งกรุ๊ปจำกัด, 2540.

เขื่อนน้ำโจนกับอวสานของอุทยานโลก. กรุงเทพฯ: พลพันธ์การพิมพ์, 2531.

เขื่อนน้ำโจน การพัฒนาประเทศผิดแนวทาง (ความพินาศของชีวิตและธรรมชาติ). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม15สถาบัน, 2530.

นโยบายและมาตรฐานการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2524.

ประวัติการพัฒนางานชลประทานในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมชลประทาน, 2545.

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก่ใจการปกครองแผ่นดิน. ใน ประวัติศาสตร์และการเมือง หนังสืออ่านประกอบวิชาพื้นฐาน

- อารยธรรมไทย, หน้า106-138. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.
- พระราชบัญญัติการทำเหมืองแร่. ใน เสถียร ลายลักษณ์ (รวบรวม), **ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 18**, หน้า106-138. พระนคร: โรงพิมพ์เคลิเมนต์, 2478.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2518. **ราชกิจจานุเบกษา** แผนก กฤษฎีกา เล่ม92 ตอนที่40 ฉบับพิเศษ (19 กุมภาพันธ์ 2518).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่2) พ.ศ.2521. **ราชกิจจานุเบกษา** แผนกกฤษฎีกา เล่ม95 ตอนที่156 ฉบับพิเศษ (31 ธันวาคม 2521).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่3) พ.ศ.2522. **ราชกิจจานุเบกษา** แผนกกฤษฎีกา เล่ม96 ตอนที่40 ฉบับพิเศษ (23 มีนาคม 2522).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช2535. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2535.
- ไพโรจน์ บุญผูก (รวบรวม). **กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติสำหรับข้าราชการฝ่ายปกครองและฝ่ายท้องถิ่น**. ม.ป.ท.: ม.ป.ป..
- รายงานการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ทำหน้าที่รัฐสภา) ครั้งที่7ถึงครั้งที่8 เล่ม3 พ.ศ.2535.
- รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ประจำปีพ.ศ.2523. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2524.
- รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พ.ศ. 2524-2525. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2527.
- รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ประจำปีพ.ศ.2530-2534. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2536.
- อนุรักษ์. กรุงเทพฯ: ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ธรรมศาสตร์, 2518.

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กนกพร สว่างแจ้ง. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม Environmental Impact Assessment. พิมพ์ครั้งที่14. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2545.
- กนกวรรณ มะโนรัมย์ และคณะ. การศึกษาด้านสังคมและวัฒนธรรม. ใน คณะนักวิจัยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, **โครงการศึกษาวิจัยแนวทางการฟื้นฟูระบบนิเวศ วิถีชีวิต และชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล**, ไม่เรียงเลขหน้า. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2545.

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. การต่อสู้ของชาวนาไทยปี2516-2519 สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย.

ใน นฤมล ทับจุมพล และนิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ (บรรณาธิการ), เส้นทางชาวนาไทย รำลึก 25ปี สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย, หน้า24-67. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดงาน โครงการเส้นทางชาวนาไทย, 2542.

กรรณิการ์ พรหมเสาร์ และเบญจา ศีตารักษ์. ป่าเจ็ดชั้น: ปัญญาปราชญ์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา, 2542.

กาญจนา แก้วเทพ. การศึกษาสื่อมวลชนด้วยทฤษฎีวิพากษ์: แนวคิดและตัวอย่างงานวิจัย.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2541.

กาญจนา แก้วเทพ. การสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ: ทศนะของ Habermas. ใน กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่, หน้า155-225. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

กาญจนา แก้วเทพ. มรดกทางวัฒนธรรมและศาสนา พลังสร้างสรรค์ในชุมชนชนบท. กรุงเทพฯ: สภาคาทอโลกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2530.

การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่21 สาขาสิ่งแวดล้อม เรื่องสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526.

การประชุมวิชาการประจำปี ครั้งที่1 ระหว่างมหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “คุณภาพชีวิตของคนเมืองหลวง”. นครปฐม: โรงพิมพ์สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533.

การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม, 2543.

โกลด์สมิธ, เอ็คเวิร์ด และ ฮิลยาร์ด, นิโคลัส. เชื้อนกัณฬา กักลม?. แปลโดย วิฑูรย์ ปัญญากุล. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2537.

ข้อมูลพื้นฐานด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย.

กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2534.

คณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบทภาคอีสาน (กป. อพช. ภาคอีสาน). NGOs อีสาน ทางเลือกแห่งพลังการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2540.

จรัส คิชฐาภิรักษ์. ก่อนจะถึง14ตุลา บันทึกความทรงจำเกี่ยวกับพัฒนาการและบทบาทของขบวนการนักศึกษาอุดม-ประภาส. กรุงเทพฯ: เมฆขาว, 2546.

จามะรี เชียงทอง. วิวัฒนาการของประชาสังคมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2543.

- จุมพล หนิมพานิช. **กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทย Interest Groups and Thai Politics**.
 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (บรรณาธิการ). **วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2535.
- ใจ อึ้งภากรณ์ และนุ่มนวล ชัยพรราช (บรรณาธิการ). **รื้อฟื้นการต่อสู้ชายแก่ผู้ชายใหม่**. กรุงเทพฯ:
 ชมรมหนังสือประชาธิปไตยแรงงาน, 2547.
- ฉลอง สุนทรวาณิชย์ และสุวิมล รุ่งเจริญ. **สถานภาพความรู้ทางประวัติศาสตร์ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสไทย**. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาประวัติศาสตร์ไทยบนเส้นทาง
 เปลี่ยนแปลง: การประมวลความรู้เพื่อพัฒนาการวิจัยประวัติศาสตร์ไทย, หน้า 1-30.
 กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2541.
- ฉันทนา บรรพศิริโชติ และสุริชัย หวันแก้ว (บรรณาธิการแปล). **ศัพท์การพัฒนา: คู่มือความรู้สู่
 อำนาจ**. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2539.
- ชยันต์ วรรณะภูติ. **รัฐ การพัฒนาชนบทและการสืบทอดลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมใน
 หมู่บ้านภาคเหนือของไทย**. ใน อนุสัญญา กุชงกุล (บรรณาธิการ), **รัฐกับหมู่บ้านใน
 ไทยศึกษา**, หน้า 146-203. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
 2533.
- ชัยยุทธ สุขศรี และโกศล ประสงค์สม. **แหล่งน้ำและการชลประทานในพื้นที่รังสิต**. ใน ฉลอง
 สุนทรวาณิชย์ และคณะ (บรรณาธิการ), **ร้อยปีคลองรังสิต: โครงการวิจัยนำร่องเฉลิม
 ฉลองวโรกาสกาญจนาภิเษก สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, หน้า 138-182.
 กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ชาร์ป, ชีน. **อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง**. แปลโดยชัยวัฒน์ สถาอานันท์ และคมสัน หุตะ
 แพทย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2529.
- ชูศักดิ์ วิทยาภัก. **นักสังคมศาสตร์บนถนนสายสิ่งแวดล้อม: จากนิเวศวิทยาวัฒนธรรม สู่นิเวศวิทยา
 การเมืองและนิเวศวิทยาแห่งการปลดปล่อย**. ใน อานันท์ กาญจนพันธุ์ (บรรณาธิการ),
อยู่ชายขอบมองลวดความรู้ รวมบทความเนื่องในวาระครบรอบ 60 ปี ฉลาดชาย รมิดานนท์,
 หน้า 345-368. กรุงเทพฯ: มติชน, 2549.
- ไชยันต์ ไชยพร. **หลักการสิทธิมนุษยชนในฐานะวัฒนธรรม: Richard Rorty กับสิทธิมนุษยชน
 ในแนวโพสโมเดิร์นในโลกตะวันตก: ความก้าวหน้าของจริยธรรมในพัฒนาการของ
 "Enlightenment"**. ใน สันติสุข โสภณศิริ (บรรณาธิการ), **วิธีสังคมไท ธรรมเนียมทาง**

- วิชาการเนื่องในวาระหนึ่งศตวรรษปรีดีพนมยงค์ ชุดที่ 6 กฎหมายและสิทธิมนุษยชน, หน้า 143-227. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2543.
- ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ (บรรณาธิการ). แม่มูน การกลับมาของคนหาปลา. เชียงใหม่: เครือข่ายแม่น้ำเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทย, 2545.
- ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร. ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่และขบวนการเคลื่อนไหวประชาสังคมในต่างประเทศ: บทสำรวจพัฒนาการ สถานภาพและนัยยะเชิงความคิด/ทฤษฎีต่อการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก, 2540.
- ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร. รัฐศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ ทฤษฎี: หนึ่งศตวรรษรัฐศาสตร์แนววิพากษ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก, 2540.
- ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร. วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะและความเป็นอื่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิภาษา, 2545.
- ฉรุพงศ์ จิตรนิรัตน์. ชุมชนศึกษา: การศึกษาชุมชนในยุคหลังสมัยใหม่ (Post Modernism). สงขลา: การผลิตเอกสารและตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.
- คารณิ ถวิลพิพัฒน์กุล. กระบวนการกลายเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- คุษฎี อยุวัฒน์ และอภิศักดิ์ ไผ่ทาคำ. การศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาคอีสาน. ใน มณี มัย ทองอยู่ (บรรณาธิการ), แนวคิดและวิธีวิทยาในการศึกษาสังคมชนบท, หน้า 179-213. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน 2546. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา (ผสพ.), 2546.
- ทำเนียบองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2537.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ. สิทธิคนไทยในรัฐไทย. ใน ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (บรรณาธิการ), จินตนาการสู่ปี 2000: นวัตกรรมเชิงกระบวนการทัศน์ด้านไทยศึกษา?, หน้า 179-233. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2539.
- ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ และอดิศร หมวกพิมาย. สิทธิมนุษยชนในประวัติศาสตร์ความคิดของสังคมไทย. ใน เสน่ห์ จามริก (บรรณาธิการ), สิทธิมนุษยชนไทยในสถานการณ์สากล, หน้า 91-116. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2546.

ธีระ นุชเปี่ยม. การเมืองโลกหลังสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ศิลป์สยามบรรจุกิจภัณฑ์และการพิมพ์จำกัด, 2541.

นภาพร อติวานิชยพงศ์. ขบวนการกรรมกรในฐานะที่เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม 14 ตุลาคม 2516-6 ตุลาคม 2519. ใน ฉลอง สุนทรวาณิช และคณะ (บรรณาธิการ), ประวัติศาสตร์แรงงานไทยฉบับผู้ศึกษาศึกษารวมกร กุฉิน-14 ตุลาฯ-วีรบุรุษกรรมกร, หน้า95-119. กรุงเทพฯ: พิพิธภัณฑ์แรงงานไทย ร่วมกับภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิฟรีดริค เฮแบร์ท, 2542.

นลินี ต้นธวนิตย์, สุไลพร ชลวิไล, ศิริพร โคคะวินนธ์. ประสบการณ์การต่อสู้ของชาวลุ่มน้ำมูล กรณีศึกษาเขื่อนปากมูลและเขื่อนราษีไศล. ใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, วิถีชีวิต วิถีสู้ ขบวนการประชาชนร่วมสมัย, หน้า182-240. เชียงใหม่: ครัสวิน (ซิลค์เวอร์มบุคส์), 2545.

นวลน้อย ศรีรัตน์ และชัยศ จิรพฤษภิญโญ. ขบวนการทางสังคมกับการต่อต้านคอร์รัปชัน: ศึกษากรณีการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข. ใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, วิถีชีวิต วิถีสู้ ขบวนการประชาชนร่วมสมัย, หน้า407-462. เชียงใหม่: ครัสวิน (ซิลค์เวอร์มบุคส์), 2545.

นฤมล ทับจุมพล (บรรณาธิการ). 2ทศวรรษ ครป. บนเส้นทางการเมืองภาคประชาชน พ.ศ.2522—2542. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.), 2543.

นฤมล ทับจุมพล และจรัส คิชฐาภิรักษ์. ขบวนการเพื่อรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนและการปฏิรูปการเมือง. ใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, วิถีชีวิต วิถีสู้ ขบวนการประชาชนร่วมสมัย, หน้า463-512. เชียงใหม่: ครัสวิน (ซิลค์เวอร์มบุคส์), 2545.

นันทิยา หุदानุวัตร และณรงค์ หุदानุวัตร. การพัฒนาองค์กรชุมชน. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สถาบันองค์กรชุมชน, 2547.

นายทศโลกไมล์ม สฤษดิ์ ธนะรัตน์ กับเรื่องราวใต้เส้นผม. มปท.: Island Publishing, มปป.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. การเมืองของคนจน. ใน นฤมล ทับจุมพล (บรรณาธิการ), 2 ทศวรรษครป. บนเส้นทางการเมืองภาคประชาชน พ.ศ.2522-2542, หน้า47-53. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.), 2543.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. คนจนกับนโยบายการทำให้จนของรัฐ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา (ศสพ.), 2543.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. ชาติไทย,เมืองไทย,แบบเรียนและอนุสาวรีย์ ว่าด้วยวัฒนธรรม,รัฐและรูปการจิตสำนึก. กรุงเทพฯ: มติชน, 2538.

- บทสัมภาษณ์ ดร.เกษียร เตชะพีระ. ใน *ชูชัย สุภวงศ์ และชวดี คาคการณ์ไกล (บรรณาธิการ), ประชาสังคม ทรรศนะนักคิดในสังคมไทย*, หน้า119-145. กรุงเทพฯ: มติชน, 2540.
- บัณฑิต อ่อนคำ. *องค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาธิปไตยไทย*. ใน *สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร (บรรณาธิการ), ขนชั้นกลางบนกระแสประชาธิปไตยไทย*, หน้า307-320. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ:ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับมูลนิธิฟรีดริช เอแบรท, 2536.
- บุญชู ฒ ป้อมเพชร. *สัญญาประชาคม:แนวทางการศึกษาสิทธิชุมชน*. ใน *อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว และคณะ, สิทธิชุมชนท้องถิ่นพื้นเมืองดั้งเดิมล้านนา กรณีศึกษาชุมชนลัวะ ยวน ลื้อ ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) ในจังหวัดน่าน เชียงรายและเชียงใหม่*, หน้า383-409. กรุงเทพฯ: นิตินิพนธ์, 2546.
- บุษิตา สังข์แก้ว. *วัฒนธรรมปลาและจุดจบตำนานพรานปลาแม่น้ำมูล*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา (ศสพ.), 2540.
- เบญจมาศ ศิริภัทร และสุรพล มุละดา. “เอ็นจีโอ” นักพัฒนาระดับรากหญ้าพันธุ์ที่สังคมขาด(ไม่) ได้?. กรุงเทพฯ: กองทุนแคนาดาและสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2545.
- เบลโล, วอลเตน; คันนิงแฮม, เชียร์; ปอห์, ลี เค็ง. *โศกนาฏกรรมสยาม: การพัฒนาและการแตกสลายของสังคมไทย*, แปลโดย สุรนุช ธงศิลา. พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2545.
- แบรดลีย์, แคน บีช. *หนังสืออักษรวิธานศรีบท*. กรุงเทพฯ: องค์กรการค้าของคุรุสภา, 2514.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. *การเมืองบนท้องถนน 99วันสมัชชาคนจนและประวัติศาสตร์การเดินขบวนชุมนุมประท้วงในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตคำรามหาวิทยาลัยเกริก, 2541.
- ปริญญา นุตาลัย และคณะ (บรรณาธิการ). *สิ่งแวดล้อม’34 เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการเมืองอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยครั้งที่2*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ., 2534.
- ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล. *ทบทวนภูมิปัญญาทำทาบความรู้*. ใน *ภูมิปัญญาไทย-ภูมิปัญญาเทศ*, หน้า1-87. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2548.
- ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์. *นิเวศเศรษฐศาสตร์และนิเวศวิทยาการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. *ว่าด้วยขบวนการทางสังคมและเมืองไทย*. ใน *ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, วิถีชีวิต วิถีรัฐ ขบวนการประชาชนร่วมสมัย*, หน้า1-33. เชียงใหม่: ครัสวิน (ซิลค์เวอร์ม

บุคส์), 2545.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเคอร์. เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ. พิมพ์ครั้งที่2.

เชียงใหม่: คริสวิน (ซิลค์เวอร์มบุคส์), 2542.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2538.

พจนานุกรม (ร.ศ.120) ฉบับกรมศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2541.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development). พิมพ์ครั้งที่7:

กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2546.

พระไพศาล วิสาโล (บรรณาธิการ). โอบกอด บทเรียนและแรงบันดาลใจในการพิทักษ์ป่าของ

ขบวนการชิปโก้. กรุงเทพฯ: กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคมและโครงการสันติภาพ
และการพัฒนา, 2534.

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอู่). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ. กรุงเทพฯ: โครงการ

การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), 2547.

พัทธา สายหู. บทบาทของพัฒนากรในหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน สุเทพ สุนทรเกตุ (ผู้
แปลและบรรณาธิการ), สังคมวิทยาของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, หน้า265-318.

พระนคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2511.

เพ็ญจันทร์ ประดับมุข. ประชาสังคมกับการแพทย์และสาธารณสุขไทย. ใน สุวิทย์ วิบุลผลประ

เสริฐ (บรรณาธิการ). ประชาสังคมกับการพัฒนาสุขภาพ: บทวิเคราะห์ทางวิชาการ, หน้า

145-175. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2540.

ฟายเออราเบนด์, พอล. วิทยาศาสตร์ในสังคมเสรี. แปลโดย วีระ สมบูรณ์. กรุงเทพฯ: คบไฟ,

2543.

มณีมัย ทองอยู่ และเงาศิลปี คงแก้ว (บรรณาธิการ). ทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน 2530.

ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2530.

เมอเรีย, เดวิด. เชื้ออน: เหตุแห่งความขัดแย้งในสังคมไทย. แปลโดยกรณิการ์ พรมเสาร์. กรุงเทพฯ:

คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา (ผสพ.), 2536.

ยศ สันตสมบัติ. พลวัตและความยืดหยุ่นของสังคมชาวนา: เศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือและการปรับ

กระบวนการค้นคว้าด้วยชุมชนในประเทศโลกที่สาม. เชียงใหม่: วิทอินดีไซน์จำกัด, 2546.

ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรม

ศาสตร์, 2544.

- ยศ สันตสมบัติ. สิทธิชุมชน:พัฒนาการและการปรับกระบวนการทัศน์ทางมานุษยวิทยา. ใน ชลธิรา สัตยาวัฒนา (บรรณาธิการ), พลวัตสิทธิชุมชน: กระบวนทัศน์ทางมานุษยวิทยา, หน้า47-131. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2546.
- ยศ สันตสมบัติ. หลักข้าง การสร้างใหม่ของอัตลักษณ์ไทในได้คง. กรุงเทพฯ: วิถีทรรศน์, 2543.
- ยุทธ เศษคำรณ. ล่องแก่งแม่ปิง. พระนคร: คลังวิทยา, 2510.
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. ยุทธศาสตร์-กระบวนการรัฐ: ทางผ่านของความลำเอียง. ใน ความจริงของความจน, หน้า39-52. กรุงเทพฯ: คณะทำงานวาระทางสังคม, ม.ป.ป.
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. อนิจลักษณะของเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2536.
- เรวัต สุวรรณกิตติ. การพัฒนาแหล่งน้ำในประเทศไทย คำตอบของเขื่อนน้ำโจน. กรุงเทพฯ: ชมรมอนุรักษ์น้ำธรรมชาติ, 2526.
- วนิดา ดันติวิทยาพิทักษ์. ทำไมต้องช่วยคนจน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลบอลทอง, 2540.
- วันชัย ดันติวิทยาพิทักษ์. ก่อนจะไม่มียมหายใจสำหรับพ่ungs. กรุงเทพฯ: สารคดี, 2535.
- วันชัย ดันติวิทยาพิทักษ์. คน เขื่อน น้ำ ป่า กาแล็กซี่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์Openbooks, 2546.
- วิฑูรย์ ปัญญากุล. ผลกระทบของเขื่อนขนาดใหญ่ต่อปัญหาเรื่องที่ดิน: บางแง่มุมจากชาวบ้านท้องถิ่น. ใน เขื่อนกับการสูญเสียที่ดินของชาวบ้าน กรณีเขื่อนภูมิพล เขื่อนเขี้ยวหลาน และเขื่อนปากมูล เอกสารประกอบการสัมมนาโยบายที่ดินกับการพัฒนาชนบทครั้งที่2 เรื่อง “วิกฤตการณ์ที่ดินเกษตรกรรมและทางเลือกในการแก้ปัญหา”, หน้า1-27. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนพัฒนาชนบท, 2534.
- วิมลรัตน์ สุขเจริญ. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตกับเขื่อนปากมูล. ใน บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ, กัลยา อุดมวิทิต, วิมลรัตน์ สุขเจริญ. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, หน้า54-80. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา, 2537.
- ศรีสุวรรณ ควรขจร. องค์กรเอกชนกับการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย. ใน สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร (บรรณาธิการ). จิตสำนึกและอุดมการณ์ของขบวนการประชาธิปไตยร่วมสมัย, หน้า153-205. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ศุภชัย เจริญวงศ์. ถอดรหัสการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการเมือง, 2544.
- สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และสุรพล มุละดา. จากรากหญ้าถึงขอบฟ้า อดีต ปัจจุบัน และอนาคตขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย. กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2544.

- สมเกียรติ วันทะนะ. เมืองไทยยุคใหม่: สัมพันธภาพระหว่างรัฐกับประวัติศาสตร์สำนัก. ใน สมบัติ
จันทรวงศ์ และชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (บรรณาธิการ). อยู่เมืองไทย รวมบทความทางสังคม
การเมืองเพื่อเป็นเกียรติแก่ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ในโอกาสอายุครบ60ปี, หน้า71-123.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล. ประวัติศาสตร์ที่เพิ่งสร้าง รวมบทความเกี่ยวกับกรณี14ตุลาและ6ตุลา.
กรุงเทพฯ: 6ตุลารำลึก, 2544.
- สามทศวรรษแห่งการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: ธนาคารทหารไทยจำกัด, 2536.
- สุเทพ สุนทรเกสัช. โครงสร้างสังคมของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน สุเทพ สุนทรเกสัช
(ผู้แปลและบรรณาธิการ), สังคมวิทยาของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, หน้า45-138.
พระนคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511.
- สุทธชัย อัมประเสริฐ. มองการเมืองจากรัฐธรรมนูญไทยจากพ.ศ.2522ถึง2542. ใน นฤมล ทับจุมพล
(บรรณาธิการ). 2ทศวรรษ ครป. บนเส้นทางการเมืองภาคประชาชน พ.ศ.2522-2542,
หน้า15-31. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.), 2543.
- สุทธชัย อัมประเสริฐ. 60ปีประชาธิปไตยไทย: ประวัติแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชน. ใน สุทธชัย
อัมประเสริฐ (บรรณาธิการ), 60ปีประชาธิปไตยไทย, หน้า 10-57. กรุงเทพฯ: คณะกรรม
การ60ปีประชาธิปไตย, 2536.
- สุทธชัย อัมประเสริฐ. เหตุการณ์6ตุลา เกิดขึ้นได้อย่างไร. ใน โจ อึ้งภากรณ์, สุทธชัย อัมประเสริฐ
และคณะ. อาชญากรรมรัฐในวิกฤตการเปลี่ยนแปลง, หน้า63-166. กรุงเทพฯ: คณะกรรม
การรับข้อมูลและสืบพยานเหตุการณ์6ตุลาคม2519, 2544.
- สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สุภางค์ จันทวานิช และวรวณี ไทยานันท์. แนวคิดและเครื่องชี้วัดการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต
ของประเทศไทย. ใน อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ (บรรณาธิการ). การพัฒนา
เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย, หน้า113-229. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2541.
- สุภางค์ จันทวานิช และวิศนี ศิลตระกุล. การพัฒนาแนวคิดและเครื่องมือชี้วัดสังคมและคุณภาพ
ชีวิตในต่างประเทศ. ใน อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ (บรรณาธิการ). การพัฒนา
เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย, หน้า19-101. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2541.
- สุภาพ เลขะกุล และคณะ (บรรณาธิการ). การต่อสู้และผลงานของนายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล. ก

เทพฯ: ด้านสุขภาพการพิมพ์, 2535.

สุมิตร ปิติพัฒน์. **ความเป็นคนไทย**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2544.

สุรพล สุคารา และคณะ (บรรณาธิการ). **สิ่งแวดล้อม'33 เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยครั้งที่1**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ., 2533.

สุริชัย หวันแก้ว (บรรณาธิการ). **การพัฒนาที่ยั่งยืนในกระแสโลกาภิวัตน์กับทิศทางของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สุริยา สมุทคุปต์ และพัฒนา กิตติอาษา (บรรณาธิการ). **สี่ตำบลคลองเมือง: รวมบทความทางมานุษยวิทยาว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมอีสาน**. นครราชสีมา: สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2536.

สีบ นาคะเสถียร. **ตะโคนก้องจากพงไพร รวมผลงานและความคิดสีบ นาคะเสถียร**. พิมพ์ครั้งที่5. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสีบนาคะเสถียร, 2541.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. **ประเทศไทยบนเส้นทางประชาธิปไตย: บทสำรวจปัญหาและทางออก**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ14ตุลา, 2546.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. **พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมในประเทศไทย: แง่คิดเกี่ยวกับพลวัตทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมนักข่าว หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, 2538.

เสน่ห์ จามริก และยศ สันตสมบัติ (บรรณาธิการ). **ป่าชุมชนในประเทศไทย: แนวทางการพัฒนาเล่ม1 ป่าฝนเขตร้อนกับภาพรวมของป่าชุมชนในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.

เสรี พงศ์พิศ. **ร้อยคำที่ควรรู้**. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา, 2547.

เสรี พงศ์พิศ. **วัฒนธรรมองค์กรของโลกยุคใหม่ เครือข่าย ยุทธวิธี เพื่อประชาคมเข้มข้น ชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพฯ: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิต สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, 2548.

อดุล อิม โອສາ. **เขื่อนในประเทศไทย เล่ม1 เขื่อนตลิ่งน้ำ**. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา, 2530.

อดุล อิม โອສາ. **เขื่อนในประเทศไทย เล่ม2 เขื่อนเก็บน้ำ**. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของคุรุสภา, 2530.

อนุช อาภาภิรม. **การพัฒนาอย่างยั่งยืน คำตอบอยู่ในความหลากหลาย**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิศูนย์สื่อเพื่อการพัฒนา, 2545.

อนุชาติ พวงสำลี. **ประชาสังคมกับสิ่งแวดล้อม**. ใน โสภารัตน์ จารุสมบัติ (บรรณาธิการ). **การจัดการสิ่งแวดล้อม**, หน้า113-139. กรุงเทพฯ: สาขาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหา

วิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

อนุสรณ์ อุณ โฉ. ขบวนการสิทธิเหนือทรัพยากรส่วนรวมในสังคมไทย เกษตรกรรมยั่งยืนในบริบทระบอบกรรมสิทธิ์เหนือทรัพยากร. นนทบุรี: คณะกรรมการจัดงานมหกรรมเกษตรกรรมยั่งยืน, 2547.

อภิรักษ์ พันธเสน. พัฒนาการชนบทไทย: สมุทัยและมรรค ความหวัง ทางออกและทางเลือกใหม่. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา, 2539.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. ทรัพยากรของรัฐกับสมบัติของชุมชน. ใน เรื่องวิทย์ ลืมปนาท (บรรณาธิการ). ท้องถิ่น-อินเดียน รวมบทความทางวิชาการเพื่อแสดงมุกิตตาคิดในวาระที่รองศาสตราจารย์ภารดี มหาจันทร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์นงคราญ เจริญสวัสดิ์ เกษียณอายุราชการ, หน้า115-131. กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์, 2543.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. นิเวศประวัติศาสตร์: พรมแดนความรู้. กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2545.

อรวรรณ คูหเจริญ. ปัญหาป่าไม้กับประชาชนในเขตป่าสงวนแห่งชาติ. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “อนาคตป่าไม้ไทยกับบทบาทรัฐสภา” เอกสารหมายเลข2, หน้า1-23. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

อังฉรา รักยุติธรรม. 3ทศวรรษ ขบวนการป่าชุมชนภาคเหนือ. ใน บุญคา สืบประดิษฐ์ และอังฉรา รักยุติธรรม (บรรณาธิการ), 3ทศวรรษป่าชุมชนท่ามกลางความสับสนของสังคมไทย, หน้า1-13. เชียงใหม่: บีเอสการพิมพ์, 2542.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. ความเป็นชุมชน. ใน อานันท์ กาญจนพันธุ์ (บรรณาธิการ), การวิจัยในมิติวัฒนธรรม บทความงานวิจัยและประสบการณ์นักวิชาการ การแสวงหาแนวทางและทิศทางการวิจัยวัฒนธรรม, หน้า67-88. เชียงใหม่: มิ่งเมือง, 2542.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:อมรินทร์, 2548.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. มิตินชุมชน: วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2544.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน: พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2544.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. สถานภาพการวิจัยชุมชนกับการจัดการทรัพยากร: บทสังเคราะห์ผลของการศึกษา. ใน อานันท์ กาญจนพันธุ์ (บรรณาธิการ), พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากร: กระบวนทัศน์และนโยบาย, หน้า1-24/12. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2543.

- อนันต์ กาญจนพันธุ์. สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร: สถานภาพการศึกษาเกี่ยวกับวิถีคิด. ใน
อนันต์ กาญจนพันธุ์ (บรรณาธิการ), **พลวัตของชุมชนในการจัดการทรัพยากร: กระบวน
ทัศน์และนโยบาย**, หน้า25-90. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.),
2543.
- อารียา เสวตามร. **ฝ่าป่าข้าว: บทสะท้อนวิถีคิดของชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.), 2542.
- อารียา สีนุจรวิตร. **ก้าวแรกแห่งความสำเร็จ: อนันต์ ปันยารชุน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช,
2539.
- อุทัย จันผกา. สถานภาพลุ่มน้ำในประเทศไทย. ใน **สัมมนาการจัดการลุ่มน้ำครั้งที่ “แนวทาง
การจัดการลุ่มน้ำสำหรับประเทศไทย”**, หน้า1-11. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์, 2527.
- เอกสารสรุปการสัมมนาวัฒนธรรมกับงานพัฒนา หัวข้อ “ผลกระทบจากการพัฒนาและปฏิบัติการ
ทางวัฒนธรรมของชาวบ้าน”. กรุงเทพฯ: โครงการศึกษาทางเลือกเพื่อการพัฒนา สภา
บันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- เอนก นาคะบุตร. **คนกับดิน น้ำ ป่า จุดเปลี่ยนแห่งความคิด**. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่น
พัฒนา, 2536.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. **การเมืองของพลเมือง: ผู้สหัสวรรษใหม่**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: คบไฟ,
2543.

วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์

- กัณฑ์ เกษมชัยนันท์. **นโยบายการสร้างเขื่อนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ศึกษา
เฉพาะกรณีโรงไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล จ.อุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหา
บัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- กิตติพร ใจบุญ. **ความจริงในเรื่องเขื่อน: บทศึกษาการปฏิบัติการทางวาทกรรมในสังคมไทยตั้งแต่
พ.ศ.2490-2537**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยา
และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- จัญญา วงศ์ศิระวิลาศ. **บทบาทหนังสือพิมพ์ต่อกรณีเขื่อนแก่งกรุง**. สารนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต
สาขาหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2534.
- จิราภรณ์ จันทร์สุพรรณ. **พัฒนาการของสิ่งแวดล้อมศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
ระหว่างพุทธศักราช2441ถึง2524**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม

- ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- ชาติรี เพ็ญศรี. วากรรมการพัฒนาของรัฐไทย: พ.ศ.2504-2539. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ชูลีรัตน์ เจริญพร. การเคลื่อนไหวของชุมชนและองค์กรชุมชนบ้านครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- เชษฐา ทรัพย์เย็น. พัฒนาการความคิดประชาสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ. นิเวศวิทยาการเมืองของการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในประเทศไทย กรณีศึกษาโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ณรงค์ฤทธิ์ อุปรานุเคราะห์. การเมืองเรื่อง “เหล่าพื้นบ้าน” กรณีศึกษาบ้านม่อนป่ายาง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขามานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- ทวีศักดิ์ เผือกสม. การปรับตัวทางความรู้ ความจริงและอำนาจของชนชั้นนำสยาม พ.ศ.2325-2411. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ธีระพล อ้นมัย. บทบาทหนังสือพิมพ์กับการพึ่งพาข่าวสารของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการสร้างเขื่อนปากมูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- นันทนา พิภพลาภอนันต์. วิถีชีวิตชุมชนกับการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศลำน้ำ: กรณีศึกษาคลองผีหลอก ที่ราบลุ่มแม่กลองตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาชนบทศึกษา และการพัฒนา สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- เนตรดาว แพทย์กุล. การสร้างอุดมการณ์สิ่งแวดล้อมนิยมในโฆษณา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. ก่อนจะถึง14ตุลา: ความเคลื่อนไหวทางการเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนภายใต้ระบอบเผด็จการทหาร (พ.ศ.2506-2516). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. การเมืองของขบวนการชาวบ้านด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. องค์ความรู้ในเวทีวิทยาของชุมชนเกษตรกรรมในเขตป่า ศึกษากรณีชุมชนกะเหรี่ยงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา มานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- พรใจ ลีทองอิน. การสถาปนาอำนาจของประชาชนในระดับรากหญ้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา บัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- พรพรรณ เกิดผล. การเปลี่ยนแปลงคติความเชื่อเรื่องเสาหลักเมืองสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่พ.ศ. 2325-2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- พวงพนา คุณวัฒน์. กระบวนการสื่อสารสาธารณะของกลุ่มชาวบ้านผู้คัดค้านเขื่อนปากมูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ภาณุ เข้มศรี. อิทธิพลและอำนาจของกลุ่มอิทธิพลด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล: ศึกษาเฉพาะกรณีการคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน 2525-2529. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ยุคติ มุกดาวิจิตร. การก่อตัวของกระแส “วัฒนธรรมชุมชน” ในสังคมไทย: พ.ศ.2520-2537. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา มานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- เขาวดา ดุษฎีมานนท์. ท่าทีของสื่อมวลชนต่อโครงการก่อสร้างเขื่อนพลังน้ำของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีเขื่อนน้ำโจน เขื่อนแก่งกรุง เขื่อนปากมูล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- รังสิมา โมสิคังกูร. แนวความคิดเรื่องหน้าที่พลเมืองในแบบเรียนประถมศึกษา (พ.ศ.2435-2533). วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- ฤดีมาส ปางพุทธิพงศ์. บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการประสานผลประโยชน์ระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณีการสร้างเขื่อนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

- วิภารัตน์ คีอ่อง. พัฒนาการของกิจการไฟฟ้าในประเทศไทย ระหว่างปีพ.ศ.2427-2488. วิทยา
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2534.
- ศยามล ไกยูรวงศ์. ปัญหาทางกฎหมายและนโยบายของการใช้อำนาจรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ
ที่ดินในเขตป่า. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สรพงศ์ ศรียานงศ์. การเมืองเรื่องเขื่อน: ศึกษากรณีโครงการเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากมูล. วิทยา
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2539.
- สามารถ ภูโพนุลย์. การศึกษาด้านเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปาก
มูล ระยะหลังงานก่อสร้างแล้วเสร็จ. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม
คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.
- สุชาดา มิคธรรมัญญ. บทบาทหน้าที่ของนิตยสารสารคดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ. วิทยา
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2538.
- สุชินต์ क्रमพันธ์. การพัฒนากฎหมายในส่วนของการมีส่วนร่วมขององค์กรพัฒนาเอกชนใน
การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุนทรีย์ อาสะโว. การพัฒนาระบบการชลประทานในประเทศไทยตั้งแต่พ.ศ.2431-2493. วิทยา
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2521.
- สุรสุม กฤษณะจุฑะ. การเมืองวัฒนธรรมของความเป็นอื่นในพื้นที่สี่: การต่อสู้ทางวาทกรรมว่า
ด้วยพลังงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- อรวรรณ กุหลาบเจริญ. การเมืองว่าด้วยนโยบายป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณีนโยบายปลูกสร้างสวนป่า
ยุคอาณานิคม. สานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2534.

บทความ

- กฤษฎา บุญชัย. แนวคิด ทฤษฎีในการศึกษาชุมชนและประชาสังคม. วารสารร่วมพฤษ 17,1 (มิถุนายน-กันยายน 2541): 13-44.
- กองบรรณาธิการ. บนหนทางต่อสู้...สิบปีขบวนการสิ่งแวดล้อมไทย สรุปรบทเรียนแล้วก้าวต่อไป. โลกสีเขียว 4,5 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2538): 12-33.
- กาญจนา แก้วเทพ. จิตสำนึกจากพิธีกรรม ความเชื่อและศักยภาพของท้องถิ่น. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง 5,3-4 (เมษายน-กันยายน 2529): 175-187.
- เกษียร เตชะพีระ. การเมืองภาคประชาชน ผ้าซิ่นน้ำตาโลกาภิวัตน์ภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร. ฟ้าเดียวกัน 1,1 (มกราคม-เมษายน 2546): 36-51.
- เจ็อนแก่งกรุง ค้านมาราธอน. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 37,7 (29 กรกฎาคม-4 สิงหาคม 2533): 18-19.
- เจ็อนแก่งกรุง ทำไมถึงต้องค้าน. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 36,50 (27 พฤษภาคม-3 มิถุนายน 2533): 57-60.
- เจ็อนแก่งกรุง ระเบิดเวลาซุกใต้เก้าอี้ “ชาติชาย”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 37,8 (5-11 สิงหาคม 2533): 20-21.
- เจ็อนแก่งกรุง หมดเวลาขกหนึ่ง วิธีแก้ปัญหาสบายๆสไตล์ “ชาติชาย”. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 37,9 (12 สิงหาคม 2533): 19-20.
- เจ็อนทำให้เกิดแผ่นดินไหวจริงหรือ. สารสิ่งแวดล้อม 3,2 (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2520): 41-44.
- เจ็อนน้ำโจนไฟสุ่มขอนพลังอนุรักษ์. มติชนสุดสัปดาห์ 8,375 (8 พฤศจิกายน 2530): 25-27.
- เจ็อนน้ำโจนระเบิดเวลาลูกใหม่ของ...เปรม. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 32,41 (30 มีนาคม 2529): 9.
- ค้ำนเจ็อนน้ำโจน ด้านเกมรุกจำกัดวงฝ่ายอนุรักษ์. มติชนสุดสัปดาห์ 8,371 (11 ตุลาคม 2530): 4-5,50.
- จรรยา เบญจเจริญกุล. โรดอง บาร์ท: The Text of Life, Life of Text. วารสารร่วมพฤษ 16,2 (ตุลาคม 2540-มกราคม 2541): 21-32.
- เฉลิมรัฐ ชัมพานนท์. การศึกษาวิชาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย: รายงานการสำรวจเบื้องต้น. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 15,3 (กรกฎาคม 2518): 364-373.
- เชซา ศิริภัทร และวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. นิเวศวิทยาและขบวนการเคลื่อนไหวทางนิเวศวิทยาปัจจุบัน. ป่าอารยสาร 14,3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2530): 26-33.
- ทรศนะ. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 37,4 (8-14 กรกฎาคม 2533): 18-20.
- ทุ่งใหญ่นเรศวรจะเอาเขื่อนหรือป่า...ถึงเวลาที่ต้องเลือก. สารคดี 3,30 (สิงหาคม 2530): 50-60.

- ธนศ วงศ์ยานนาวา. อาณาเขตสาธารณะ/ประชาสังคมและนักมานุษยวิทยากับคนชายขอบ. **จุดสารไทยคดีศึกษา** 15,4 (พฤษภาคม-กรกฎาคม 2542): 16-37.
- ธนศ อาภรณ์สุวรรณ. การประดิษฐ์สร้างประเพณี: ประวัติศาสตร์ของปัจจุบัน. **ศิลปวัฒนธรรม** 21,1 (พฤศจิกายน 2542): 77-83.
- นาท คัมภีร์วิรุฬ. ปัญหาสิ่งแวดล้อมคืออะไร. **สารสิ่งแวดลอม** 1,1 (ตุลาคม 2517): 3-15.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์, สายชล สัตยานุรักษ์, อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. การปลดปล่อยของสิบสี่ตุลา. **ศิลปวัฒนธรรม** 19,12 (ตุลาคม 2541): 110-112.
- บทสัมภาษณ์ ศิริชัย นฤมิตรเรขการ. **ปาจารย์สาร** 14,3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2530): 72-85.
- ประกาศ ปิ่นตบแต่ง. ขบวนการสิ่งแวดล้อมยุคหลังModernism. **วารสารร่วมพฤษ** 13,1 (มิถุนายน-ตุลาคม 2537): 46-65.
- ประกาศ ปิ่นตบแต่ง. แนวคิดเกี่ยวกับขบวนการทางสังคม: บทสำรวจเบื้องต้นจากเอกสาร. **วารสารร่วมพฤษ** 14,2 (พฤศจิกายน 2538-พฤษภาคม 2539): 48-72.
- ประกาศ ปิ่นตบแต่ง. แนวทางการเคลื่อนไหวต่อสู้และยุทธวิธีของขบวนการทางสังคม. **ฟ้าเดียวกัน** 1,4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2546): 160-175.
- ประกาศ ปิ่นตบแต่ง. สัญลักษณ์และพิธีกรรมในการประกวดหมู่บ้าน. **สังคมศาสตร์** 12,3-4 (กุมภาพันธ์-กรกฎาคม 2533): 192-210.
- ปรานี ขัติยศ. การอนุรักษ์ธรรมชาติกับการเมือง 14 ตุลาคม 2516. **วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง** 8,3 (ตุลาคม-ธันวาคม 2540): 78-90.
- ปรีชา กาญจนาคม. ผลกระทบต่อแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์จากการสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า. **สารสิ่งแวดลอม** 9,1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2526): 4-11.
- ปัญหาสภาพแวดล้อมกับการพัฒนา. **สารสิ่งแวดลอม ฉบับพิเศษวันสิ่งแวดล้อมโลก** (5 มิถุนายน 2519): 17-33.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. วาทกรรมว่าด้วย “ชาวเขา”. **สังคมศาสตร์ วารสารทางวิชาการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** 11,1 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2541): 92-135.
- ไปฟังเขาอภิปรายเรื่องเขื่อนน้ำโจนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **สารสิ่งแวดลอม** 8,4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2525): 20-30.
- พันธุ์พฤษยา. คุณาธิปไตยกับการรณรงค์ปัญหาทางนิเวศวิทยาในปัจจุบัน. **ปาจารย์สาร** 13,1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2529): 50-57.
- ฟังเจอร์, แมทเทียส. องค์กรพัฒนาเอกชนกับการเปลี่ยนรูปโฉมใหม่: การข้ามพันทฤษฎีเกี่ยวกับ

- ขบวนการทางสังคม. แปลโดยสมศักดิ์ สามัคคีธรรม. วารสารร่วมพฤษ 14,2 (พฤศจิกายน 2538-พฤษภาคม 2539): 74-111.
- มัณฑนา ชุ่มผล. โฉนดที่ดินฉบับแรกของไทยเป็นของพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่5. ศิลปวัฒนธรรม 24,3 (มกราคม 2546): 62-67.
- แม่ค้าผู้นำการปิดป่าขวางโครงการท่อก๊าซไทย-พม่า ถิ่นนัท โชติรสเสถณี. สารคดี 13,156 (กุมภาพันธ์ 2541): 84-94.
- ยศ สันตสมบัติ และอรัญญา ศิริผล. สภาพแวดล้อมนิคมในสังคมไทย. สังคมศาสตร์ วารสารทางวิชาการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 12,2 (2543): 161-209.
- ระเบิดศึกเขื่อนน้ำโจน. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 34,37 (28 กุมภาพันธ์-5 มีนาคม 2531): 18-23.
- รัชดา ฉายสวัสดิ์. การทำทายในเชิงปัญญาต่อปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม: ศึกษากรณีการรณรงค์คัดค้านสร้างเขื่อนปากมูล. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 37,8 (5-11 สิงหาคม 2533): 32-33.
- ลักขณา ปันวิชัย. อุคมการณ์รัฐของไทยในแบบเรียนชั้นประถมศึกษา พ.ศ.2464-2533: ไม่มี "ชาติของประชาชนไทย" ในแบบเรียน". รัฐศาสตร์สาร 21,3 (2542): 105-173.
- วนิดา ดันติวิทยาพิทักษ์. ทำให้การของเอ็นจีโอไทยและปัญหาใหญ่ของระบบเศรษฐกิจ. OCTOBER 2 (2546): 144-161.
- วนิดา ดันติวิทยาพิทักษ์. รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนปวกเปียก. ฟ้าเดียวกัน 2,1 (มกราคม-มีนาคม 2547): 10-15.
- วรรณช วุฒิอุดม. การเปรียบเทียบแนวคิดและการวิเคราะห์ของเคอโคมและเวเบอร์. วารสารธรรมศาสตร์ 17,1 (มิถุนายน 2533): 23-44.
- วันดี สันติวุฒิมณี. สิบบปีเขื่อนปากมูล การต่อสู้ของกบฏคนจน. สารคดี 16,184 (มิถุนายน 2543): 82-107.
- วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ. เขื่อนน้ำโจน ความเคลื่อนไหวสำคัญๆ. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 34,36 (21-27 กุมภาพันธ์ 2531): 16-20.
- วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ. ความเคลื่อนไหวเพื่ออนุรักษ์ป่าชุมชนของประเทศไทย. เสรีภาพ 4 (2533): 37-41.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. เขื่อนแก่งกรุง ความเจริญก้าวหน้าหรือความบ้าคลั่ง?. รั้วรอบตัว 5,53 (มิถุนายน 2533): 32-33.
- สมเกียรติ วันทะนะ. รัฐไทย:นามธรรมและรูปธรรม. รัฐศาสตร์สาร 14,3-15,1 (กันยายน 2531-เมษายน 2532): 186-203.

- สมชาย ปรีชาศิลป์กุล. กำเนิดและความเปลี่ยนแปลงของสัญชาติไทย. *ศิลปวัฒนธรรม* 24,1 (พฤศจิกายน 2545): 66-75.
- สมหมาย ปาริฉัตร. แกะรอยกฟผ.เดินหน้า-จูโจมสร้างเขื่อนน้ำโจน. *มติชนสุดสัปดาห์* 9,3060 (20 กรกฎาคม 2529): 14-15.
- สันจิตา กาญจนพันธุ์. ความเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมและความคิดสีเขียวในเมือง. *สังคมศาสตร์* *วารสารทางวิชาการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่* 12,2 (2543): 210-240.
- สันติสุข โสภณศิริ. ชิปปี้: ขบวนการพื้นบ้านเพื่อสร้างสรรค์วัฒนธรรมทางนิเวศวิทยาของโลก. *ปาจารยสาร* 14,3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2530): 63-71.
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์. เสียงร้องของคนเหนือเขื่อน. *เมืองโบราณ* 28,2 (เมษายน-มิถุนายน 2545): 31-56.
- สุมิตร ปิติพัฒน์. การพัฒนาภาคอีสานก่อให้เกิดความทันสมัยหรือการเสียบระบบทางสังคม. *วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา* 1,1 (กรกฎาคม 2524): 25-52.
- สุรพงษ์ ชัยนาม. อันโดนิโย กรัมซี กับทฤษฎีว่าด้วยการครองความเป็นใหญ่. *ปาจารยสาร* 8,6 (ธันวาคม 2524): 70-79.
- สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา และสายชล วรรณรัตน์. สิทธิมนุษยชนที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรม สังคม และการเมืองไทย. *วารสารอักษรศาสตร์* 17,1 (มกราคม 2528): 27-54.
- สุวดี ธรรมณีนวงศ์. การเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement). *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร* 23,2 (ธันวาคม 2543- พฤษภาคม 2544): 32-54.
- हनุนสร้างเขื่อนน้ำโจน พลังวุฒิชนกระแสนุรักษ์. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์* 34,24 (29 พฤศจิกายน-5 ธันวาคม 2530): 9.
- หยุดเขื่อนน้ำโจน (ชั่วคราว) เผยยุทธศาสตร์กฟผ.ต้องสร้างเพื่อเกียรติภูมิ. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์* 34,41 (27 มีนาคม-2 เมษายน 2531): 8-11.
- อนุรักษ์พลังงานทางออกใหม่ มีน้ำมีไฟใช้โดยไม่ต้องสร้างเขื่อน. *สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์* 37,9 (12 สิงหาคม 2533): 15-16.
- อภิชัย พันธเสน. นโยบายและข้อเสนอในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาจากประสบการณ์ของโครงการคจก.. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์* 12,1 (มีนาคม 2537): 5-34.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. การเกิดแนวคิด “หน้าที่พลเมือง” ในรัฐไทยสมัยใหม่. *รัฐศาสตร์สาร* 14,3-15,1 (กันยายน 2531-เมษายน 2532): 205-227.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. จากคนนอกสู่คนชายขอบ. *ศิลปวัฒนธรรม* 20,12 (ตุลาคม 2542): 69-76.

เอ็กค้ำ ปารีฉัด: ขบวนการรากลหญาอินเดียนแนวสันติวิธี. ฟ้าเคียวกัน 1,4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2546):
153-159.

หนังสือพิมพ์และบทความในหนังสือพิมพ์

กลุ่มกรีนพีซด้านสร้างเขื่อนปากมูล. กรุงเทพฯธุรกิจ (16 ตุลาคม 2534).

แก๊งกรงมิได้วิฤต. สยามรัฐ (31 กรกฎาคม 2533).

ข้อเท็จจริงสร้าง 'เขื่อนน้ำโจน' เรื่องเก่าที่เอามาเล่าใหม่. มติชน (22 มิถุนายน 2527).

ข้อเท็จจริงสร้าง 'เขื่อนน้ำโจน' เรื่องเก่าที่เอามาเล่าใหม่ (ตอนจบ). มติชน (23 มิถุนายน 2527).

ข้ออ้างสร้างเขื่อนกับการ "เขมือบป่า". ไทยรัฐ (1 สิงหาคม 2533).

เขื่อนแก่งกรง ทำไมไม่ควรสร้าง. ไทยรัฐ (2 สิงหาคม 2533).

คณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม14สถาบัน. เขื่อน...ใครได้...ใครเสีย?.
มติชน (20 ธันวาคม 2525).

คนสุราษฎร์. หมายเหตุเขื่อนแก่งกรง. สยามรัฐ (11 มิถุนายน 2533).

ใครจะรับผิดชอบหากเกิดพิศพลาดเขื่อนน้ำโจน. มติชน (15 กุมภาพันธ์ 2526).

ซื้อเวลาอีก6เดือน. สยามรัฐ (2 สิงหาคม 2533).

คำรณ เกียรติโรจน์. ได้คำหามา คนใด กรณี "เขื่อนปากมูล". มติชน (1 สิงหาคม 2532).

ถ้าจะช่วยเรื่องน้ำ ทำฝายเล็กๆก็พอ. ไทยรัฐ (6 กรกฎาคม 2533).

ไทยรัฐ (25 เมษายน 2525).

ไทยรัฐ (9 กันยายน 2532).

ไทยรัฐ (15 กันยายน 2532).

ไทยรัฐ (13 กุมภาพันธ์ 2533).

ไทยรัฐ (15 กุมภาพันธ์ 2533).

ไทยรัฐ (11 กรกฎาคม 2533).

ไทยรัฐ (24 กรกฎาคม 2533).

ไทยรัฐ (26 กรกฎาคม 2533).

ไทยรัฐ (29 กรกฎาคม 2533).

ไทยรัฐ (1 สิงหาคม 2533).

นักศึกษาด้านหนักเขื่อนแก่งกรง ประกาศยึดพื้นที่ห้วยงาน. สยามรัฐ (8 กรกฎาคม 2533).

แนวหน้า (18 สิงหาคม 2525).

ปัญหาเขื่อนน้ำโจน: กล้าหาญหรือซื่อสัตย์ทางการเมือง (1). มติชน (8 มิถุนายน 2527).

ปัญหาเขื่อนน้ำโจน: กล้าหาญหรือซื่อสัตย์ทางการเมือง (2). มติชน (9 มิถุนายน 2527).

ผู้จัดการรายสัปดาห์ (20-26 มกราคม 2532).

ผู้จัดการรายสัปดาห์ (24-30 เมษายน 2532).

ผู้จัดการรายสัปดาห์ (22-28 พฤษภาคม 2532).

ผู้จัดการรายสัปดาห์ (19-25 มิถุนายน 2532).

มติชน (19 กรกฎาคม 2525).

มติชน (30 กันยายน 2525).

มติชน (6 ธันวาคม 2525).

มติชน (20 ธันวาคม 2525).

มติชน (21 ธันวาคม 2525).

มติชน (8 มิถุนายน 2527).

มติชน (18 กรกฎาคม 2527).

มติชน (11 สิงหาคม 2529).

มติชน (3 ตุลาคม 2529).

มติชน (5 ตุลาคม 2530).

มติชน (6 ตุลาคม 2530).

มติชน (7 มกราคม 2532).

มติชน (13 มิถุนายน 2532).

มติชน (1 สิงหาคม 2532).

มติชน (14 กุมภาพันธ์ 2533).

มติชน (16 เมษายน 2533).

มติชน (26 เมษายน 2533).

มติชน (11 มิถุนายน 2533).

มาตุภูมิ (27 มิถุนายน 2527).

วัฏจักร (16 เมษายน 2533).

สยามรัฐ (21 กันยายน 2525).

สยามรัฐ (2 ตุลาคม 2525).

สยามรัฐ (16 กันยายน 2532).

สยามรัฐ (27 ธันวาคม 2532).

สยามรัฐ (13 กุมภาพันธ์ 2533).

สยามรัฐ (4 กรกฎาคม 2533).

สยามรัฐ (25 กรกฎาคม 2533).

สยามรัฐ (27 กรกฎาคม 2533).

สยามรัฐ (1 สิงหาคม 2533).

สยามรัฐ (20 กุมภาพันธ์ 2534).

สยามรัฐ (7 กันยายน 2534).

ส.ส.เมืองกาญจน์พูดถึงปัญหาเขื่อนน้ำโจนทุกฝายได้ผลประโยชน์ยกเว้นชาวบ้าน. สยามรัฐ (16 กันยายน 2529).

อาร์กัย คະนาท. เขื่อนกักตมของมนุษย์. มติชน (8 ธันวาคม 2525).

เอกสารอื่นๆ

เกษียร เตชะพีระ. ปัญหาของประชาธิปไตย: เอกลักษณ์,เสียงข้างมาก,สิทธิและความยุติธรรม.

เอกสารวิชาการหมายเลข1 โครงการ “บรรยายสาธารณะ-ตลาดวิชา-มหาวิทยาลัยประชาชน” 30ปี14ตุลากับประชาธิปไตยไทย (อัคราเสนา).

ชยันต์ วรรธนะภูติ. ฐานะของแนวคิดชุมชนในประวัติศาสตร์ความคิดไทย. เอกสารประกอบการ

สัมมนาโครงการสัมมนาทางวิชาการเพื่อเป็นเกียรติแก่ศาสตราจารย์ ดร. Atsuchi

Kitahara เรื่อง “ประวัติศาสตร์ความคิดไทยกับแนวคิดชุมชน” ณ ห้องประชุมสัญญาธรรมศักดิ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 26 กุมภาพันธ์ 2548 (อัคราเสนา).

วรรณิ พงษ์ฉาวร. รายงานผลการวิจัยพัฒนาการด้านแนวคิดและยุทธวิธีของการจัดการปัญหา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541 (อัคราเสนา).

สมศรี ชัยวุฒิษา. รายงานการวิจัยเรื่องเขื่อนปากมูล: เหตุแห่งความขัดแย้งในสังคมไทย. โครงการ

อุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัคราเสนา).

สุรพล สุคารา และคณะ. ประวัติปัญหาสถานะแวดล้อมในสมัยรัตนโกสินทร์. โครงการวิจัยรับทุน

อุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการเรื่อง พัฒนาการทางด้านวิชาการของแต่ละสาขาในรอบ200ปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2525 (อัคราเสนา).

สุริชัย หวันแก้ว. ชุมชนในสังคมโลก. เอกสารประกอบการสัมมนา “ทฤษฎีสังคมกับการปฏิรูปสังคมและสุขภาพ” วันที่4-5 พฤศจิกายน 2547 ณ ห้องประชุมจุมภฏ-พันธ์ทิพย์ อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัครา).

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. คำถามแห่งยุคสมัย: ประวัติศาสตร์การเมืองสมัยใหม่ (อัครา).

อานันท์ กาญจนพันธุ์. ทฤษฎีการเมืองชุมชนในสังคมไทย: ชุมชนกับปัญหาการปฏิบัติทางอำนาจและสิทธิ. เอกสารประกอบการสัมมนา “ทฤษฎีสังคมกับการปฏิรูปสังคมและสุขภาพ” วันที่4-5 พฤศจิกายน 2547 ณ ห้องประชุมจุมภฏ-พันธ์ทิพย์ อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัครา).

เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องเขื่อนน้ำโจน. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป. (อัครา).

ภาษาอังกฤษ

Connell, James and Smith, Graham. **Politics and the Environment From Theory to Practice.** London and New York: Routledge, 1999.

Escobar, Arturo. **Encountering Development: The Making and Unmaking of The Third World.** Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1995.

Finger, Matthias. Environmental NGOs in the UNCED process. In Prinsen, Thomas and Finger, Thomas. **Environmental NGOs in world politics Linking the local and the global,** pp.186-213. London and New York: Routledge, 1994.

Hirsch, Philip. Introduction: Seeing Forest for Trees. In Hirsch, Philip (ed.). **Seeing Forest for Trees Environment and Environmentalism in Thailand,** pp.1-14. Chiang Mai: Silkworm Books, 1997.

Hobsbawm, Eric. Introduction: Inventing Traditions. In Hobsbawm, Eric and Ranger, Terence (eds.). **The Invention of Tradition,** pp.1-14. Cambridge: Cambridge University Press, 1984.

Huckle, John and Martin, Adrian. **Environment in a changing world.** Essex: Pearson Education Limited, 2001.

Winichakul, Thongchai. The Others Within: Travel and Ethno-Spatial Differentiation of Siamese Subjects 1885-1910. In Turton, Andrew (ed.), **Civility and Savagery: Social Identity in Tai States,** pp.38-62. Surrey: Curzon Press, 2000.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

มค...วนิดา คณิตวิทยาพิทักษ์ ผู้หญิงเดือนตุลา [<http://www.thaingo.org/man.ngo/mod.htm>]

สัมภาษณ์

วันชัย คณิตวิทยาพิทักษ์. บรรณาธิการบริหารนิตยสารสารคดี. สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2549.

วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ. หนึ่งในผู้ก่อตั้งและอดีตผู้อำนวยการมูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ.

สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2548.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ลำดับเหตุการณ์การเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการเขื่อนน้ำโจน

(พ.ศ. 2522 – 2531)

- มกราคม 2522 - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ทำหนังสือถึงกรมป่าไม้ขอใช้เส้นทางจากเขื่อนศรีนครินทร์ไปยังบริเวณพื้นที่โครงการเขื่อนน้ำโจน โดยกองอนุรักษ์สัตว์ป่าให้ความเห็นกรมป่าไม้ว่า บริเวณที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ขอใช้อยู่ในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่สามารถใช้ได้ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503
- มีนาคม 2524 - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ทำหนังสือขออนุมัติสร้างเขื่อนน้ำโจนถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักนายกฯ ส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณาในเดือนเมษายนศกเดียวกัน ซึ่งคณะกรรมการแจ้งให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ จัดทำแผนงานแก้ไขผลกระทบด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม
- พฤษภาคม 2525 - นักวิชาการ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มนิสิตนักศึกษา ให้ความเห็นคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน
- กรกฎาคม –
ต้นเดือนตุลาคม
2525 - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ตอบโต้กระแสคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยทำเอกสารชี้แจงข้อเท็จจริงโครงการ และพาคณะกรรมการธิการของสภาผู้แทนราษฎรและคณะผู้แทนสื่อมวลชนไปดูพื้นที่ก่อสร้างโครงการ ซึ่งในวันที่ 4 ตุลาคม 2525 ได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีนัดพิเศษเพื่อชี้ขาดการสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยเชิญฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และกลุ่มคัดค้านเข้าร่วมชี้แจงเหตุผล ก่อนที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ชะลอการตัดสินใจชี้ขาด โดยตั้งคณะทำงานชุดพิเศษเพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการ แล้วเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาภายใน 90 วัน (4 ตุลาคม)
- ธันวาคม 2525 - นายสมหมาย ฮุนตระกูล รมว.กระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นประธานคณะทำงานชุดพิเศษ ได้ขอเลื่อนเวลาในการศึกษาเรื่องเขื่อนน้ำโจนออกไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2526 เนื่องจากมีข้อมูลที่ต้องศึกษาเพิ่มเติม (29 ธันวาคม) (เมื่อถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2526 นายสมหมาย ฮุนตระกูล ได้

- ขอเลื่อนเวลาออกไปอีก 2 ครั้ง จนถึงวันที่ 11 เมษายน 2526 จึงเสนอผลการศึกษาให้คณะรัฐมนตรี)
- มกราคม 2526 - นายสมพงษ์ ธิงไชย ประธานกลุ่มนักศึกษามหาบัณฑิต กลุ่มวิชาสิ่งแวดล้อม 9 สาขา มหาวิทยาลัยมหิดล ยื่นรายงานความเสียหายที่จะเกิดจากการสร้างเขื่อนน้ำโจนถึงนายกรัฐมนตรี โดยในวันที่ 10 มกราคม 2526 กลุ่มคัดค้านได้ทำบทความเผยแพร่ความคิดเห็นของกลุ่มลงในหนังสือพิมพ์มติชน
- กุมภาพันธ์ 2526 - ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของ 15 มหาวิทยาลัยสำรวจประชามติประชาชนในกรุงเทพฯ สมุทรสงคราม และกาญจนบุรี เกี่ยวกับการสร้างเขื่อนน้ำโจน (14 กุมภาพันธ์)
- หมายเหตุ ในด้านของคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนน้ำโจนนั้น ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากวุฒิสภาเข้าร่วมพิจารณาด้วย โดยผลการพิจารณาโครงการได้มีการจัดพิมพ์เป็นเอกสารแต่ไม่ได้แจ้งให้ประชาชนทราบแต่อย่างใด ซึ่งผลของการพิจารณานั้น คณะกรรมการมีมติเอกฉันท์ให้สร้างเขื่อนน้ำโจนโดยเร็ว โดยที่การเคลื่อนไหวเพื่อพิจารณาเรื่องเขื่อนน้ำโจนในส่วนของคณะกรรมการที่มีรัฐมนตรีและวุฒิสมาชิกเป็นสมาชิกของคณะ กล่าวได้ว่า เป็นการเคลื่อนไหวในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2526 ในขณะที่นับตั้งแต่เดือนมีนาคม นั้น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งรัฐบาล ไม่ได้เคลื่อนไหวเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนน้ำโจนเท่าไรนัก อันมีผลให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มคัดค้านโครงการเงียบหายไป
- กุมภาพันธ์ 2527 - นายแพทย์บุญส่ง เลขะกุล และ ดร.สุรพล สุดารา เข้าพบ และชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการเขื่อนน้ำโจนต่อนายณรงค์ วงศ์วรรณรมว.กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (8 กุมภาพันธ์)
- มิถุนายน 2527 - ตัวแทนนักศึกษาจากชมรมอนุรักษ์ฯ 15 สถาบัน ยื่นหนังสือและเอกสารคัดค้านการสร้างเขื่อนต่อเรือโทศุณี มหาสันทนะ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (22 มิถุนายน)

- ธันวาคม 2527 - ชมรมอนุรักษ์ฯ 15 สถาบัน จัดอภิปรายด้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (23 ธันวาคม)
- มีนาคม 2529 - คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ดำเนินการขั้นต้นเกี่ยวกับโครงการไฟฟ้าพลังน้ำแควใหญ่ตอนบน(เขื่อนน้ำโจน) และได้แต่งตั้งให้เรือโทสุลี มหาสันทนะ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการพิจารณาและติดตามผลโครงการ (11 มีนาคม)
- นางรตยา จันทเทียร นายกสภาคอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ยื่นหนังสือคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจนต่อนายกรัฐมนตรี (29 มีนาคม)
- สิงหาคม 2529 - ชมรมอนุรักษ์ฯ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร่วมกับโครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ จัดอภิปรายเรื่อง "เขื่อนน้ำโจน ความเคลื่อนไหวที่ยังคงอยู่" ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (11 สิงหาคม)
- กันยายน 2529 - กลุ่มคัดค้านในกรุงเทพฯ ประสานกับผู้นำท้องถิ่นกาญจนบุรี ร่วมกันตั้งชมรมธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเพื่ออนาคตกาญจนบุรี ซึ่งต่อมาในวันที่ 28-29 ธันวาคม 2529 ชมรมธรรมชาติฯ ได้ดำเนินกิจกรรมคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยจัดนิทรรศการและอภิปรายเรื่องทุ่งใหญ่นเรศวร, สสำรวจประชามติชาวกาญจนบุรีที่คัดค้านโครงการเขื่อนน้ำโจน และผลักดันให้สภาจังหวัดกาญจนบุรีคัดค้านการสร้างเขื่อน
- กันยายน 2530 - นายมีชัย วีระไวทยะ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงผลการประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจว่า ที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอการสร้างเขื่อนน้ำโจนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และความเห็นของเรือโทสุลี มหาสันทนะ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเห็นว่าโครงการเขื่อนน้ำโจนมีความเหมาะสม แต่เพื่อความรอบคอบในเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้าน มีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาประเด็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้พลเอกเทียนชัย ศิริสัมพันธ์ รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน แล้วทำข้อสรุปและข้อเสนอแนะเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาภายใน 90 วัน (7 กันยายน)
- ตุลาคม 2530 - มีการประชุมกลุ่มผู้คัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน โดยมีตัวแทนที่เป็นกลุ่มองค์กรเอกชน นักวิชาการ องค์กรนักศึกษา และผู้แทนจากจังหวัดกาญจนบุรีกว่า 30 กลุ่ม เข้าร่วม (4 ตุลาคม)

- มีการนัดประชุมคณะกรรมการพิจารณาผลกระทบจากการสร้างเขื่อนน้ำโจน ที่มีพลเอกเทียนชัย ศิริสัมพันธ์ เป็นประธานเป็นครั้งแรก โดยมีการตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น 4 ชุด คือ 1.อนุกรรมการด้านป่าไม้และสัตว์น้ำ 2.อนุกรรมการด้านแร่ธาตุและแผ่นดินไหว 3.อนุกรรมการด้านผลกระทบทางนิเวศวิทยา 4.อนุกรรมการด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี (14 ตุลาคม)
- พุดศิกายน 2530 - กลุ่มนักศึกษาร่วมกับกลุ่มนักวิชาการ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และองค์กรเอกชน เคลื่อนไหวคัดค้านเขื่อนน้ำโจนในหลายรูปแบบ เช่น เดินขบวน ชี้จักรยานแจกใบปลิว ฯลฯ ภายหลังจากที่มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาผลกระทบฯ ของรัฐบาล โดยมีมติให้ขยายเวลาเพื่อให้คณะอนุกรรมการได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม (15 พุดศิกายน) จนกระทั่งในวันที่ 4 เมษายน 2531 คณะรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจมีมติให้ระงับการสร้างเขื่อนน้ำโจน เพราะควรให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม และให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ หาแหล่งผลิตไฟฟ้าอื่นนอกจากพลังน้ำ
- เมษายน 2531

ภาคผนวก ข

ลำดับเหตุการณ์การเคลื่อนไหวกัดค้านโครงการเขื่อนแก่งกรุง

(พ.ศ. 2532 – 2533)

- ตุลาคม 2531 - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ขออนุมัติก่อสร้างโครงการเขื่อนแก่งกรุงต่อคณะรัฐมนตรี โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีความเห็นให้ชะลอโครงการจนกว่าจะมีการศึกษาผลกระทบให้ละเอียดและมีวิธีแก้ไขผลกระทบให้ชัดเจน
- สิงหาคม 2532 - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เสนอขออนุมัติก่อสร้างโครงการเขื่อนแก่งกรุงต่อคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้ นายภิญญา ช่วยปลอดรมช.กระทรวงพาณิชย์ ร่วมกับผู้ว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนและศึกษาผลกระทบให้ละเอียด (15 สิงหาคม)
- กันยายน 2532 - คอลัมน์คุณภาพสังคม ของ วรพจน์ ณ นคร ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ชี้แจงผลกระทบจากการสร้างเขื่อนที่มีต่อคุณภาพของน้ำ และเรียกร้องให้กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมออกมาคัดค้านการสร้างเขื่อนแก่งกรุง (9 และ 15 กันยายน)
- หมายเหตุ
- ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ได้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียในแม่น้ำคลองแสง - พุมดวง อันเนื่องมาจากการสร้างเขื่อนเขี้ยวหลานในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่นเดียวกัน
 - ประชาชน ตำบลบางไทร อำเภอเมือง, ตำบลบ้านยาง ท่าขนอม คีรีรัฐนิคม แสดงความเห็นโดยไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อนแก่งกรุง ในที่ประชุมชี้แจงผลประโยชน์และผลกระทบของโครงการเขื่อนแก่งกรุงที่ นายภิญญา ช่วยปลอด จัดขึ้น (16 กันยายน)
 - คณะรัฐมนตรีได้ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ หามาตรการแก้ปัญหาเน่าเสียเหนือเขื่อนเขี้ยวหลาน และการป้องกันผลกระทบที่จะเกิดจากการสร้างเขื่อนแก่งกรุงให้เสร็จสมบูรณ์ แล้วเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้ง
- มีนาคม 2533 - คณะรัฐมนตรีมีมติให้สร้างเขื่อนแก่งกรุงได้ โดยเห็นชอบให้วางแผนแก้ไขป้องกันน้ำเน่าเสียพุมดวง-ตาปีเน่าเสีย โดยติดตั้งเครื่องเพิ่ม

- ออกซิเจน และเครื่องเติมอากาศในแม่น้ำ รวมทั้งมีการวางมาตรการป้องกันน้ำเน่าเสียเหนือเขื่อนแก่งกรุงที่จะสร้าง (27 มีนาคม)
- เมษายน 2533 - สืบ นาคะเสถียร ที่แจ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ของนักการเมืองบางคนที่อยู่เบื้องหลังการทำไม้ที่เขื่อนเขี้ยวหลาน
- มิถุนายน 2533 - นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ที่แจ่งหลังการเดินทางสำรวจพื้นที่บริเวณที่จะสร้างเขื่อนแก่งกรุงว่าสภาพพื้นที่ป่ายังอุดมสมบูรณ์อยู่ ขณะที่บริเวณพื้นที่โครงการเขื่อนแก่งกรุงเคยได้รับการกล่าวว่าเป็นป่าที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากผ่านการสัมปทานทำไม้มาแล้ว 70%
- กรกฎาคม 2533 - นิตยสารสารคดีเสนอรายงานสภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่ต้องอพยพออกจากพื้นที่ก่อสร้างเขื่อนเขี้ยวหลาน และสภาพน้ำในแม่น้ำพุมดวง-ตาปีเน่าเสียจนทำให้ชาวบ้านที่ใช้น้ำในแม่น้ำเพื่ออุปโภคบริโภคได้รับความเดือดร้อน
- หมายเหตุ - ได้เกิดการชุมนุมของกลุ่มผู้สนับสนุนการสร้างเขื่อน นำโดยนายอาคม เ่องฉ้วน และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคประชาธิปัตย์ นำขบวนชาวบ้านมาชุมนุมที่หน้าทำเนียบรัฐบาล ในขณะที่มีองค์กรมวลชนต่างๆ มาชุมนุมคัดค้านการสร้างเขื่อนแก่งกรุงมากขึ้นเรื่อยๆ
- คณะรัฐมนตรีมีมติให้กรมชลประทานดำเนินการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ชลประทานที่จะได้จากการสร้างเขื่อนแก่งกรุง รวมทั้งระบบคลองส่งน้ำไปสู่พื้นที่การเกษตร และให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมล่าสุดจากการก่อสร้างเขื่อนแก่งกรุงเพิ่มเติมเพื่อนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งในเวลา 6-12 เดือน (31 กรกฎาคม)
- หมายเหตุ - ในช่วงเวลาที่ียืดออกไปเพื่อการพิจารณาด้านชลประทานและสิ่งแวดล้อม คณะรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้ถูกคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ทำรัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ทำให้พันธมิตรที่มีต่อรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ รวมทั้งโครงการเขื่อนแก่งกรุงยุติลง

ภาคผนวก ค

ลำดับเหตุการณ์การเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการเขื่อนปากมูล

(พ.ศ. 2532 – 2535)

- เมษายน 2532 - คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเห็นชอบในหลักการโครงการเขื่อนปากมูลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ
- องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวนาและชาวประมง เริ่มรณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล โดยมีการจัดตั้ง “กลุ่มศึกษาปัญหาผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล” ซึ่งประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่, ครู, นักวิชาการในท้องถิ่นและส่วนกลาง, นักพัฒนาเอกชนในเขตอีสานตอนใต้, นิสิต นักศึกษา โดยได้เผยแพร่ผลการศึกษาที่ว่าเขื่อนปากมูลมีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีการก่อตั้ง “คณะกรรมการรณรงค์คัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล” โดยการนำของนายไพฑูรย์ ขอบเสียง ทนายความท้องถิ่น
- นายสุพิน ปัญญาภักดิ์ ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ชี้แจงกรณีการสร้างเขื่อนปากมูลว่าจะไม่มีการระเบิดแก่งต่าง ๆ ตามลำน้ำมูล และการสร้างเขื่อนจะไม่ให้น้ำท่วมแก่งสะพือ
- มิถุนายน 2532 - กลุ่มคัดค้านการสร้างเขื่อนได้ส่งตัวแทนยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีขอให้รัฐบาลและสื่อมวลชนวางตัวเป็นกลางและฟังเสียงประชาชน
- กุมภาพันธ์ 2533 - การชุมนุมด้านการสร้างเขื่อนปากมูลครั้งใหญ่ โดยชาวบ้านจากอำเภอเมือง, โขงเจียม, วารินชำราบ, พิบูลมังสาหาร และตาลชุม ได้ร่วมกับกลุ่มนักศึกษาอีสาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ชุมนุมประท้วง โดยกลุ่มนักศึกษาได้ยื่นหนังสือเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนการสร้างเขื่อนผ่านทางผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี
- เมษายน 2533 - พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยืนยันให้สร้างเขื่อนปากมูล
- ชาวบ้านประมาณ 300 คน ชุมนุมที่แก่งสะพือ เพื่อคัดค้านการอนุมัติโครงการเขื่อนปากมูล
- พฤษภาคม 2533 - คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติงบประมาณในการสร้างเขื่อน
- ชาวบ้านจากอำเภอโขงเจียมและพิบูลมังสาหาร ประมาณ 700 คน ชุมนุม

- ที่แก่งสะพานเป็นเวลา 3 วัน ประกาศไม่ยอมรับมติคณะรัฐมนตรีและเคลื่อนย้ายไปที่จุดสร้างเขื่อน เพื่อตั้งศาลเพียงตาบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในลำน้ำมูล หากผู้ใดทำลายขอให้มีอันเป็นไป
- กุมภาพันธ์ 2534 - คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เข้าทำประโยชน์ในเขตอุทยานแห่งชาติ แก่งตะนะ เพื่อสร้างเขื่อนปากมูลและโรงไฟฟ้าพลังน้ำ
- มีนาคม 2534 - ชาวบ้านรวบรวมรายชื่อผู้คัดค้านได้ 12,000 ชื่อ และส่งตัวแทนเข้ายื่นจดหมายพร้อมรายชื่อต่อตัวแทนธนาคารโลก เพื่อเรียกร้องให้ทบทวนเงินกู้เพื่อสร้างโครงการเขื่อนปากมูล
- พฤษภาคม 2534 - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ลงมือสร้างเขื่อน โดยทำลายศาลเพียงตาที่ชาวบ้านตั้งไว้ สร้างความไม่พอใจแก่ชาวบ้าน จึงเกิดการชุมนุมที่บริเวณเชิงสะพานห้วยตุ่งลง บนเส้นทางสายพิบูลมังสาหาร-โขงเจียม เป็นเวลา 13 วัน และในวันสุดท้าย ชาวบ้าน 500 คน ตั้งขบวนเพื่อเดินเท้าไปยังบริเวณหัวงานก่อสร้างแต่ถูกตำรวจปิดกั้น จึงยุติการชุมนุมแล้วส่งตัวแทน 150 คนเข้ากรุงเทพฯ เพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อนายไพจิตร เอื้อทวีกุล รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ดูแลการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ให้รัฐบาลชะลอการสร้างเขื่อนปากมูล พร้อมทั้งเปิดเผยข้อเท็จจริงถึงผลกระทบจากการสร้างเขื่อน และตั้งคณะกรรมการร่วมอันประกอบด้วยชาวบ้าน, การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ และนักวิชาการ
- การประท้วงเขื่อนปากมูลเริ่มเข้าสู่ประเด็นสิ่งแวดล้อม โดยคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม 15 สถาบัน (คอทส.) ได้แถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการประท้วงการสร้างเขื่อนของชาวบ้านโดยเน้นเรื่องผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (22 พฤษภาคม)
 - การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เริ่มก่อสร้างทำการระเบิดหินบริเวณหัวงานการก่อสร้างเขื่อนปากมูล (27 พฤษภาคม)
- มิถุนายน 2534 - กลุ่มชาวบ้านเดินทางมาทำเนียบรัฐบาล เรียกร้องให้รัฐบาลชะลอการสร้างเขื่อน และให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เปิดเผยข้อมูลแท้จริงเรื่องผลกระทบจากการสร้างเขื่อนโดยละเอียด และขอให้มีคณะกรรมการพิจารณาเรื่องผลกระทบจากการสร้างเขื่อน (3 มิถุนายน)
- สำนักนายกรัฐมนตรีประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาแก้ไขผล

- กระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล โดยมีตัวแทนชาวบ้าน 3 คน และนักวิชาการ ได้แก่ ดร.วาทัญญู ณ ถลาง เป็นประธาน และดร.สุรพล สุตารา และดร.วิชา จิวาลัย เป็นคณะกรรมการ พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบระดับน้ำขึ้นอีกชุดหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยกรมแผนที่ทหาร, ตัวแทนชาวบ้าน, ตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชน (4 มิถุนายน)
- สิงหาคม 2534 - ผู้แทนธนาคารโลกประจำประเทศไทยเปิดเผยอนุมัติเงินกู้ให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ สร้างเขื่อนปากมูลจำนวน 750 ล้านบาท
- กันยายน 2534 - ตัวแทนชาวบ้านคัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูลยื่นหนังสือถึงนายลิวอิส ที่เพรสตัน ประธานธนาคารโลกให้พิจารณาระงับเงินกู้ เพราะการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ไม่มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง (9 กันยายน)
- คณะกรรมการบริหารธนาคารโลกตัดสินใจเลื่อนการพิจารณาให้เงินกู้โครงการเขื่อนปากมูล โดยจะเดินทางมาหาข้อมูลในพื้นที่และพบกับชาวบ้าน (10 กันยายน)
- ตุลาคม 2534 - ชาวบ้านและนักศึกษาได้เริ่มชุมนุมจนกระทั่งธนาคารโลกตัดสินใจเลื่อนการพิจารณาให้เงินกู้โครงการเขื่อนปากมูลไปเป็นวันที่ 10 ตุลาคม 2534 เพื่อเจรจากับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ เพื่อหาข้อมูลก่อนที่จะมีการตัดสินใจ และได้เลื่อนการพิจารณาออกไปก่อน (9-11 ตุลาคม)
- รัฐบาลไทยประกาศไม่รอกเงินกู้จากธนาคารโลกและจะสร้างเขื่อนต่อไป (17 ตุลาคม)
- ตัวแทนธนาคารโลกจาก 10 ประเทศ ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลและพบชาวบ้านมีชาวบ้าน 1,000 คน ชุมนุมกันที่แก่งสะพือ อำเภอพิบูลมังสาหาร (18 ตุลาคม)
- ธันวาคม 2534 - ที่ประชุมธนาคารโลกมีมติไม่เป็นเอกฉันท์ อนุมัติเงินกู้ให้รัฐบาลไทยจำนวน 22 ล้านดอลลาร์ โดยประเทศสหรัฐอเมริกา, ออสเตรเลีย, เยอรมนี โหวตไม่อนุมัติ และประเทศอังกฤษงดออกเสียง (11 ธันวาคม)
- มีนาคม 2535 - ฝ่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแถลงข่าวประเด็นการสร้างเขื่อนปากมูลมีการระเบิดแก่งคันเหว ซึ่งเป็น 1 ใน 16 แก่งธรรมชาติในลำน้ำมูล ทั้งที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เคยสัญญาว่าการสร้างเขื่อนจะไม่กระทบสิ่งแวดล้อมพร้อมกันนี้ ได้มีการเปิดประเด็นการค้นพบศิลาจารึกสมัยพระเจ้าจิตรเสน

อายุประมาณ 1,200 - 1,300 ปี ที่บริเวณห้วงงานเขื่อนปากมูล อันเป็นประเด็นผลกระทบด้านโบราณคดี และเปิดประเด็นการเพิ่มต้นทุนการสร้างเขื่อนจาก 3,880 ล้านบาท เป็น 6,600 ล้านบาท (4 มีนาคม)

- ตัวแทนชาวบ้านและนักศึกษาประมาณ 200 คน รวมตัวชุมนุมกันที่หน้าทำเนียบรัฐบาลเป็นเวลา 2 วัน เรียกร้องให้ รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบโครงการเขื่อนปากมูล ชี้แจงในกรณีการระเบิดแก่งในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ และเรียกร้องให้นำปัญหาเข้าคณะรัฐมนตรีเพื่อสั่งให้ยุติการระเบิดแก่ง แต่ไม่มีการนำเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ชาวบ้านจึงเข้าพบตัวแทนกรมป่าไม้เพื่อชี้แจงเรื่องการระเบิดแก่ง แต่กรมป่าไม้ไม่สามารถให้ความกระจ่างแก่ชาวบ้าน (16-18 มีนาคม)
- ชาวบ้านจำนวน 200 คน ได้รวมตัวกันที่โรงเรียนวัดหัวเหว เพื่อแสดงความคิดเห็นในการคัดค้านการสร้างเขื่อน เช่น การทำให้พันธุ์ปลาและจำนวนปลาลดลง เนื่องจากการระเบิดแก่ง ฯลฯ และกลุ่มผู้ชุมนุมได้เดินเท้าไปที่บริเวณห้วงงาน เรียกร้องให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ยุติการระเบิดแก่ง หลังจากนั้นได้ไปที่สถานีตำรวจภูธร อำเภอโขงเจียม แจ้งดำเนินคดีกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ในข้อหาลักลอบทำลายแก่งคันเหว ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ (28-29 เมษายน)

เมษายน 2535

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายโตม ไกรปกรณ์ เกิดวันที่ 24 พฤศจิกายน 2515 จังหวัดกรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2537 และสำเร็จการศึกษาปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2541 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2544

